



Eulàlia MIRALLES (ed.)

Versos per vèncer. Poesia de la Guerra dels Segadors (1640-1652). Volum I

Barcelona: Editorial Barcino, 2020, 251 p.

Versos per vendre

Els últims anys hem vist com la consideració del Barroc literari català ha anat passant de la mal anomenada «decadència» a l'estudi seriós dels textos i dels moviments intel·lectuals que els inspiraren. En aquest sentit s'ha fet molta feina de recuperació de textos i de crítica textual —penso, sobretot, en l'antologia de Rossich i Valsalobre de l'any 2006, així com l'edició digital de les obres de Fontanella i tot el catàleg de la biblioteca digital del grup Nise (UdG)—, però també des de l'estudi de les poètiques i les condicions epistemològiques que les van fer possibles —recollits, tant estudis com textos, en diversos volums apareguts d'uns anys ençà i al web del grup Mimesi (UB)— i que al capdavall són l'agre d'on florirà aquella poesia. És amb aquesta voluntat de recuperació i de prestigiar una època de la nostra literatura que s'ha publicat l'antologia *Versos per vèncer*, a càrrec d'Eulàlia Miralles (Editorial Barcino, 2020). De moment n'ha aparegut el primer volum, que conté les peces escrites durant el primer període de la Guerra dels Segadors, i s'espera que n'aparegui el segon properament.

El llibre compta amb una introducció extensa que explica el context històric, social i literari—amb una explicació profunda de què és i com funcionen la propaganda i la poesia de guerra del segle XVII—. Miralles dona compte de l'evolució del conflicte i del paper que hi juguen els poetes. Fet i fet, són ells, amb els seus pasquins (escrits anònims) penjats, entre altres llocs, a la Reial Audiència de Barcelona, els que modularan l'opinió pública, justificaran els canvis d'aliats i, en definitiva, serviran per articular l'opinió pública i per deixar-nos-en, sortosament, testimoni. A més, hi ha composicions més nobles, com el poema «Triümf d'Eulària en Montjuïc», de Josep Català; i, de Francesc Fontanella, un «Romanç jocós» dedicat també a la victòria catalano-francesa —i, com indica Miralles, amb ressons d'un poema de to més satíric dedicat al castell de Montjuïc, en aquest cas de Francesc Vicenç Garcia— i parts del *Panegíric* a la mort de Pau Claris. També hi ha obres curioses com ara les epístoles entre la vila de Perpinyà i Catalunya, en les quals una es declara filla de l'altra i reivindica la seva fidelitat. Tot

plegat, la diversitat formal i temàtica, juntament amb la quantitat de poemes escrits al voltant d'una qüestió d'enorme transcendència social i històrica, són una mostra més de la vivacitat i riquesa de la cultura literària catalana de l'època.

L'antologia tindrà dos volums i a l'índex ja apareixen les peces que hi haurà en el segon. Aquest primer està dedicat a l'inici de la guerra, als anys «bons» amb suport francès i algunes victòries catalanes. El segon, en canvi, comptarà amb els poemes escrits durant la desfeta, les negociacions de Münster —altre cop Fontanella—, alguna composició dedicada a la mort de Lluís XIII, etc. L'edició és impecable, amb uns poemes comentats i anotats a bastament que posen a disposició d'un lector no especialista una poesia que no sempre és de lectura àgil. La introducció és extensa i situa clarament la producció en el seu context, així com dona raó de la varietat i de l'evolució de les obres que s'hi recullen.

Ara bé, malgrat la qualitat de l'edició i l'interès que puguin suscitar les peces, el llibre no deixa de fer la sensació que tenim un apèndix de grans dimensions a un estudi sobre la poesia feta durant i per la Guerra dels Segadors —de fet, Miralles mateixa és autora d'alguns articles sobre la qüestió de la publicística durant aquest període—. És un volum que pot funcionar des d'un punt de vista comercial i que és evident que està ben treballat; però un lector relativament habitual de poesia i amb interès per la poesia moderna no deixarà de preguntar-se per quin motiu ha de llegir Fontanella, Català i, encara que en aquest volum no hi siguin, Garcia, Massanés, Eura, etc., en antologies, per molt ben treballades que estiguin. Fa quinze anys de l'aparició de *Poesia catalana del barroc. Antologia*, i durant aquest temps han anat apareixent edicions digitals, reculls d'estudis i altres antologies. Tot plegat ens deixa un material que amb més o menys encert i amb intenció gairebé exclusivament acadèmica, perpetua que la recepció d'aquests possibles clàssics sigui amb comptagotes. Tant aquella antologia, més general, com aquesta, temàtica, són productes excel·lents que els lectors han de valorar i fins i tot agrair. Però també fan evident la manca d'edicions relativament comercials dels autors barrocs. Ja fa anys que ens hem esbandit el concepte de «decadència» per referir-nos a aquest període de tres segles, que s'estan estudiant les poètiques de la modernitat en la literatura catalana i que alguns textos literaris estan disponibles. Aquesta sensació d'apèndix a un estudi, per dir-ho d'alguna manera, per més interessant que sigui i per més que faci una feina excel·lent i necessària —l'exercici d'acostament de la tasca acadèmica a un públic no especialista és bo i aquest retorn s'ha de promoure— continua fent evident que ben entrats al segle XXI encara anem coixejant i una part important de la tradició literària catalana roman pràcticament inaccessible.

Amb tot, cal valorar *Versos per vèncer* per la tasca filològica, per l'edició que Miralles i Barcino han fet possible, per l'interès que tenen tant l'estudi com els poemes i, sobretot, per l'atenció que pugui atraure d'un públic no especialista. A més, tot i la mancança d'edicions comercials dels autors més rellevants de la modernitat, una altra de les virtuts de l'antologia que tenim a les mans és la que ha fet possible la visibilitat

d'una poesia anònima, rica en formes i contingut, distribuïda a través dels pasquins i de l'oralitat —Miralles també assenyala que alguna de les peces està pensada per ser llegida en públic—, que possiblement no hauria sortit dels arxius i que, en una època de conflicte polític i d'opinió relativament anònima a través de les xarxes, ens relliga amb la tradició.

Aquesta antologia és valuosa i útil en si mateixa, però també per com evidencia que és possible fer bones edicions —Eulàlia Miralles i Pep Valsalobre ja es van encarregar de l'edició d'*Els poemes de Lepant*, de Joan Pujol, en aquesta mateixa col·lecció—, atractives i a preu raonable d'autors que han de tornar a esdevenir clàssics i amb els quals els lectors i els creadors actuals han de poder dialogar. Cal esperar que la feina que duu a terme Barcino en la recuperació de clàssics catalans portarà a bon port els textos dels grans poetes de la modernitat i que els podrem llegir amb la mica de normalitat que permeti l'estat d'excepció permanent.

GERARD CISNEROS CECCHINI – *Universitat de Barcelona*
gcisneros@lalectora.cat



Jacint VERDAGUER

Primavera

Dins *Jacint Verdaguer. Obra Completa*, a cura de M. Àngels Verdaguer, Ricard Torrents i Ramon Pinyol.

Folgueroles: Verdaguer Edicions - Societat Verdaguer, 2021, 304 p.

Angoixa de l'eterna primavera

«No és de descartar [...] que, sortida de l'ocultament o de l'extraviació, un dia aparegui la versió final de *La Pomerola*», deixava escrit Ricard Torrents (a *Verdaguer. Estudis i aproximacions*, 1995, p. 375) en exhumar el poema verdaguerià a partir del manuscrit 368 de la Biblioteca de Catalunya. Anys després, M. Àngels Verdaguer localitzava a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona un altre manuscrit del mateix poema, ara intítulat *Primavera*, en un estat més avançat de redacció. I vet aquí que el dia que